

УДК 342.553

В. Г. БУЛЬБА, А. В. МЕЛЯКОВ

ДІЯЛЬНІСТЬ ГРОМАДСЬКИХ ГУМАНІТАРНИХ РАД ТА ЇЇ ВИСВІТЛЕННЯ НА ВЕБ-САЙТАХ ОБЛАСНИХ ДЕРЖАВНИХ АДМІНІСТРАЦІЙ

Проаналізовано діяльність Громадських гуманітарних рад у двадцяти чотирьох областях та АР Крим на основі матеріалів веб-сайтів ОДА. Показано, що більшість інтернет-сторінок ОДА не містить інформації про роботу Рад. Зроблено висновок, що нехтування створенням і змістовним наповненням рубрик “громадська гуманітарна рада” знижує ефективність роботи цих органів.

Ключові слова: гуманітарна рада, інтернет, відкритість влади, обласна державна адміністрація.

In the article activity of Public humanitarian advices is analysed in twenty four areas and ARE Crimea on the basis of materials of web sites of RSA. It is shown that most internetpages of OGA are not contained to information about work of Advices. Drawn conclusion that ignoring of creation and rich in content filling of heading “public humanitarian advice” reduces efficiency of work of these organs.

Key words: humanitarian advice, internet, openness of power, regional state administration.

Реформа органів виконавчої влади, що триває в нашій державі, позначилося на центральних органах виконавчої влади, які відносять до так званого “гуманітарного блоку”. Так, сферу туризму передано від Міністерства культури під контроль новоствореного Міністерства інфраструктури, натомість Мінкультури додано функції з реалізації державної політики у сферах міжнародних відносин, захисту прав національних меншин, релігії. Вперше за історію України об’єднані в межах одного міністерства освіта та наука, спорт, сім’я та молодь [3].

Наведеним змінам хронологічно передувала поява нового консультативно-дорадчого органу при Президентові України, серед основних завдань якого задекларовано врахування суспільно значущих інтересів у вирішенні найважливіших питань гуманітарного розвитку – Громадської гуманітарної ради. Президентом України було підписано відповідний указ, затверджено Положення та персональний склад такої ради на загальнодержавному рівні [Там же]. Аналогічних дій щодо видання Розпорядження, розроблення Положення про Громадську гуманітарну раду при Голові ОДА та затвердження її персонального складу повинні були вжити і керівники регіонів. Відповідно до п. 8 “Положення про Громадську гуманітарну раду” цей орган має інформувати громадськість про свою діяльність, але навіть побіжний огляд офіційних веб-сайтів ОДА засвідчує, що наведений пункт значною

кількістю обласних державних адміністрацій виконується недостатньо якісно, не повною мірою, або не виконується взагалі.

Враховуючи, що Громадські гуманітарні ради почали створюватися в більшості областей лише протягом травня – липня 2010 р., їх діяльність ще не стала предметом розгляду фахівців з гуманітарної політики, державного управління, медіа-комунікацій. На сьогодні не існує жодного дослідження, в якому б розглядалася та критично оцінювалася робота цих консультативно-дорадчих органів, утворених відповідно до Указу Президента України від 2 квітня 2010 р.

Метою статті є аналіз висвітлення на веб-сторінках діяльності таких консультативно-дорадчих органів, як Громадські гуманітарні ради двадцяти чотирьох обласних державних адміністрацій України.

Загально визнано, що одним з найдемократичніших і найефективніших засобів інформування населення є інтернет. Центральні та регіональні органи влади зобов'язані створювати та підтримувати роботу власних інтернет-сторінок з метою підвищення ефективності та прозорості діяльності цих органів шляхом упровадження та використання сучасних інформаційних технологій для надання інформаційних та інших послуг громадськості, забезпечення її впливу на процеси, що відбуваються в державі [1; 4–6]. Кількість постійних користувачів інтернету в нашій країні є помітно меншою, особливо порівняно з аналогічним показником у країнах ЄС. Так, станом на березень 2009 р. кількість людей, які переглянули протягом останнього місяця хоча б одну інтернет-сторінку, дорівнювала 11,96 млн осіб. Проте фахівці з питань комунікацій відзначають стабільну динаміку збільшення чисельності громадян України, для яких інтернет стає головним або одним з головних джерел інформації про події у країні та світі.

Отже, логічно передбачити, що саме інтернет-простір стане тим місцем, де органи влади будуть повідомляти про свою роботу у сфері гуманітарної політики, зокрема викладати відомості про діяльність Громадських гуманітарних рад. Тим більше, що серед питань, які мають стати предметом уваги з боку цих органів, такі: освіта і наука, охорона здоров'я та розвиток фізичної культури і спорту, соціальний захист і допомога нужденним, захист прав і свобод громадян тощо. До складу Рад на обласному рівні увійшли відомі діячі культури та мистецтв, провідні вчені навчальних та наукових установ, представники ЗМІ, керівники областей та їх заступники. Чисельність Громадських гуманітарних рад є різною в кожному регіоні, наприклад у Харківській області до складу Гуманітарної ради включено 48 осіб, в Херсонській – 29, Волинській – 27 осіб.

У цілому, управління ОДА “гуманітарного блоку” достатньо якісно презентовані в інтернет-просторі. У більшості областей України, управління: освіти і науки, молоді та спорту, соціального захисту, туризму мають свої персональні інтернет-сторінки, що містять корисну й актуальну інформацію. Більше того, вивчення веб-сайтів ОДА дає підстави стверджувати, що ступінь відкритості діяльності управлінь гуманітарного та соціального спрямувань значно вищий, ніж у структур, які опікуються проблемами промисловості, аграрного сектора, архітектури та будівництва тощо. Проте, на жаль, це не стосується висвітлення діяльності Громадських гуманітарних рад.

Вивчаючи офіційні веб-сайти обласних адміністрацій, перш за все, зверталася

увага на наявність на головній сторінці рубрики, посилання або гіперпосилання на Громадську гуманітарну раду. За відсутності такої інформації пошук проводився в рубриках “Актуально”, “Облдержадміністрація”, “Структура” тощо. І, нарешті, в тих випадках, коли опрацювання матеріалів головної сторінки результату не приносило, ми використовувалася опція “пошук по сайту”, вводячи у вікно пошуку словосполучення “громадська гуманітарна рада”, “рада гуманітарного розвитку” тощо. Результати пошуку вміщено в таблиці.

Як видно з таблиці, ціла низка сайтів обласних адміністрацій взагалі не містить жодної згадки про діяльність та навіть існування Громадських гуманітарних рад. До таких можна віднести офіційні інтернет-сайти Вінницької, Дніпропетровської, Запорізької, Луганської, Одеської, Полтавської, Рівненської, Тернопільської, Хмельницької ОДА. Не можна отримати інформацію і за допомогою пошуку по сайту, використання якого або не дає інформації, або навпаки, пропонує ознайомитися з кількома сотнями документів (сайти Львівської, Сумської ОДА), побіжний перегляд яких показує, що вони не мають жодного відношення до роботи органу, який є предметом нашого дослідження. У випадку ж з Громадською гуманітарною радою при Чернігівській ОДА наявний факт її існування не з офіційного сайту, а з новин, знайдених за допомогою однієї з пошукових систем у загальному інтернет-просторі.

Як уже було відзначено вище, відсутність інформації про Громадську гуманітарну раду не свідчить про нехтування гуманітарною тематикою взагалі. Так, наприклад, на сайті Чернівецької ОДА в рубриці “громадянське суспільство” розміщено цікаву інформацію про роботу Ради з питань етнопатриотичної політики, Ради з питань підтримки книговидавництва, Колегії з питань захисту суспільної моралі, тобто тих дорадчих органів, функції та повноваження яких багато в чому відповідають завданням, що стоять перед членами регіональних гуманітарних рад.

Наступна група представлена обласними адміністраціями, на сайтах яких прямого посилання на Громадську гуманітарну раду немає, проте використання пошуку дає можливість пересвідчитися в тому, що такий орган при Голові ОДА діє або, принаймні, існує. Зокрема, за повної відсутності відповідної інформації на головній сторінці Житомирської ОДА, зустрічаємо згадку про наявність і кількісний склад (22 особи) Гуманітарної ради в рубриці “Дані про діючі громадські координаційні ради” паспорту Житомирської області. Дещо більше інформації вміщено на офіційному веб-порталі Ради міністрів АР Крим, де знаходимо постанову про утворення Громадської гуманітарної ради, а також, у заархівованому додатку, її персональний склад. Небагато інформації про роботу Гуманітарної ради розміщено і на сайті Закарпатської обласної адміністрації. Зокрема інтернет-ресурс містить коротке повідомлення для преси про проведення першого засідання Гуманітарної ради 7 липня 2010 р. Відзначимо, що відповідно до повідомлення, засідання планувалося проводити не рідше одного разу на квартал, проте новин про наступні зібрання Ради на сайті ОДА не знайдено.

Відсутнє пряме посилання на матеріали про діяльність Гуманітарної Ради і на сайті Харківської ОДА. Утім, використання пошуку дозволяє ознайомитися із

Висвітлення діяльності Громадських гуманітарних рад на веб-сайтах ОДА станом на 10 січня 2011 р.

№ з/п	Область	Наявність на веб-сайті ОДА таких відомостей про Громадську гуманітарну раду				
		Окрема сторінка, рубрика, посилання	Розпорядження про створення, Положення, персональний склад	План роботи	Результати засідань (звіти, протоколи)	Аналітичні матеріали до засідань
1	АР Крим	-	+	-	-	-
2	Вінницька	-	-	-	-	-
3	Волинська	-	+	+	+	+
4	Дніпропетровська	-	-	-	-	-
5	Донецька	+	-	-	+	+
6	Житомирська	-	-	-	-	-
7	Закарпатська	-	-	-	-	-
8	Запорізька	-	-	-	-	-
9	Івано-Франківська	+	+	-	-	-
10	Київська	-	+	-	+	-
11	Кіровоградська	-	+	-	-	-
12	Луганська	-	-	-	-	-
13	Львівська	-	-	-	-	-
14	Миколаївська	+	+	+	+	+
15	Одеська	-	-	-	-	-
16	Полтавська	-	-	-	-	-
17	Рівненська	-	-	-	-	-
18	Сумська	-	-	-	-	-
19	Тернопільська	-	-	-	-	-
20	Харківська	-	+	-	-	-
21	Херсонська	+	+	-	+	-
22	Хмельницька	-	-	-	-	-
23	Черкаська	-	+	-	-	-
24	Чернівецька	-	-	-	-	-
25	Чернігівська	-	-	-	-	-

розпорядженням Голови ОДА про утворення Ради, її персональний склад. Відзначимо, що на Харківщині Громадська гуманітарна рада була утворена однією з перших в Україні – 21 травня 2010 р. Як видно з рубрики “Новини”, в цей же день було проведене і її перше засідання, яке адміністратор сайту проілюстрував фотозображенням зали засідань Ради безпеки ООН.

Інформацію про діяльність Громадської гуманітарної ради при Голові Київської облдержадміністрації розміщено в рубриці “Сприяння розвитку громадянського суспільства”. Зокрема, маємо змогу ознайомитися з положенням про Раду, її складом, двома протокольними рішеннями за результатами засідань. Утім, останні два документи хоча і характеризують діяльність Ради, є, очевидно, малоінформативними і практично не дають інформації щодо дискусій навколо важливих аспектів гуманітарного розвитку Київського регіону.

На веб-сайті Кіровоградської облдержадміністрації вміщено пакет документів про створення та персональний склад ради, затверджене Головою ОДА “Положення про роботу”, проведення першого засідання. Усі наведені матеріали розташовано під рубрикою “Актуально”, при тому що на сайті є якісно виконаний, яскравий і змістовно наповнений розділ “Соціально-гуманітарна сфера”, де інформація про діяльність Громадської гуманітарної ради була би більш доречною.

Інтернет-представництво Івано-Франківської ОДА, подібно до сайту Президента України, має окреме посилання, користуючись яким можна ознайомитись із таким пакетом документів: розпорядження Голови ОДА про утворення Ради, Положення про діяльність і персональний склад. На жаль, на наведених документах відсутня дата складання та реєстрації, що не дає змоги з’ясувати, коли саме в столиці Прикарпаття з’явилася Громадська гуманітарна рада.

Херсонська ОДА є другою з трьох в Україні, на сайті якої рубрику “Громадська гуманітарна рада” виконано в тому ж стилі, що і на офіційному інтернет-представництві Президента України. Достатньо якісним є і змістове наповнення відповідної сторінки, яке складається з розпорядження Голови про утворення Ради, Положення про діяльність. Відзначимо, що, судячи з дати протоколу засідання, присвяченого організації роботи Ради, – 12 листопада 2010 р., – підготовчий період у цьому регіоні був достатньо тривалим. Цікавим є той факт, що, на відміну від переважної більшості аналогічних матеріалів в інших областях, у протоколі засідання Херсонської Гуманітарної ради зафіксовано думки його учасників щодо доцільності створення та перспектив діяльності цього дорадчо-консультативного органу.

Належним чином відображено роботу Громадської Гуманітарної ради при Голові Волинської ОДА. Відзначимо, що у Волинському регіоні цей орган має дещо іншу назву – Регіональна рада гуманітарного розвитку. Ще один аспект, який привертає увагу і вигідно відрізняє гуманітарну раду Волині серед інших, – це наявність плану роботи на 2011 р. Проте ознайомитися зацікавленій особі з даною інформацією достатньо складно. Наприклад, для того щоб дізнатися про персональний склад Ради, необхідно зробити такі кроки: головна сторінка – громадський бюлетень – консультації з громадськістю – консультативно-дорадчі

органи – регіональна рада гуманітарного розвитку – заархівовані ZIP-файли – гуманітарна рада – склад гуманітарної ради. Наголосимо, що в даному випадку складність пошуку інформації компенсується її наявністю та належною якістю і актуальністю.

Сайт Донецької ОДА є третім з усіх в Україні, де відповідна рубрика розміщена подібно до інтернет-представництва Голови держави. Характерною рисою, що вигідно відрізняє матеріали сайту, є наявність презентацій доповідей, виголошених на засіданнях Ради. На жаль, інформації про персональний склад Ради та плани її роботи знайти не вдалося. Відзначимо, що так само, як і на Волині, цей орган має назву Регіональна рада гуманітарного розвитку.

Веб-ресурсом, на якому роботу Громадської гуманітарної ради представлено якнайкраще, є інтернет-представництво Миколаївської ОДА. На сторінці наявне пряме посилання, де вміщено повний пакет документів, зокрема, розпорядження Голови ОДА про утворення Ради, Положення про роботу, персональний склад, план роботи, що справда лише на 2010 р. Щодо якісних характеристик відомостей, то наголосимо на наявності рубрики “діяльність ради”, яка містить протокол засідання та аналітичні довідки до його проведення.

Таким чином, певна нечіткість, що міститься в “Положенні про Громадську гуманітарну раду”, негативно впливає на ступінь висвітлення діяльності цих очевидно потрібних консультативно-дорадчих органів. Необхідно чітко зазначити, в яких саме (друкованих, електронних) регіональних ЗМІ і з якою періодичністю має оприлюднюватися інформація про засідання Гуманітарних рад. В іншому випадку необов’язковий характер частини 5 п. 8 Положення дає можливість деяким керівникам областей ставитися до поширення інформації про діяльність Громадських гуманітарних рад недостатньо відповідально, що, у свою чергу, може викликати запитання щодо ефективності роботи цих органів з боку широкого загалу, зацікавлених осіб та експертного середовища.

Можливим видається створення окремого інтернет-сайту Громадської гуманітарної ради при Президентові України. Цей сайт міг би складатися із вже наявної на сайті Президента інформації, до якої б додавалися важливі та актуальні відомості про діяльність обласних Громадських гуманітарних рад. Інший варіант – це створення на сайтах обласних державних адміністрацій сторінки “Громадська гуманітарна рада при Голові ОДА” і наповнення її актуальним змістом за прикладом того, як це зроблено на інтернет-сторінках регіональних комітетів з економічних реформ.

Відзначимо, що проведене дослідження, вірогідно, не позбавлене помилок. Можемо також припустити, що на деяких інтернет-сторінках інформація, що є предметом нашого розгляду присутня, але її пошук потребує більших зусиль, уваги, часу, інтернет-трафіка, а значить, і фінансових витрат. Проте можна стверджувати, що принципово важливим для будь-якої публічної інформації є не тільки її фізична наявність, але й легкодоступність, у тому числі і в інтернет-просторі. На нашу думку, робота над виправленням такої незадовільної ситуації повинна стати одним з пріоритетів для тих управлінь ОДА, на які покладено функції інформування громадськості про діяльність органів виконавчої влади

регіонального рівня.

Література:

1. Постанова Кабінету Міністрів України “Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади” від 4 січня 2002 р. № 3 // Офіц. вісн. України. – 2002. – № 2. – Ст. 57.

2. Указ Президента України “Про Громадську гуманітарну раду” від 2 квітня 2010 р. № 469. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/10775.html>

3. Указ Президента України “Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади” від 9 грудня 2010 р. № 1085. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/12584.html>

4. Указ Президента України “Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні” від 31 липня 2000 р. № 928 // Офіц. вісн. України. – 2000. – № 31. – Ст. 1300.

5. Указ Президента України “Про удосконалення діяльності органів виконавчої влади з питання інформування населення” від 17 лютого 2001 р. № 101 // Офіц. вісн. України. – 2001. – № 8. – Ст. 316.

6. Указ Президента України “Про додаткові заходи щодо забезпечення відкритості у діяльності органів державної влади” від 1 серпня 2002 р. // Офіц. вісн. України – 2002. – № 31. – Ст. 1463.

Надійшла до редколегії 07.10.2010 р.